

Важливо, що екологічний аудит є незалежним і здійснюється на таких принципах, як: незалежність; законність; наукова обґрунтованість; об'єктивність; неупередженість; достовірність; документованість; конфіденційність; персональна відповідальність аудитора. Тобто еколого-аудиторська діяльність має здійснюватися на високому рівні і висококваліфікованими фахівцями. Шкода тільки, що закон не дає відповіді на всі питання щодо сертифікації аудиторів, зокрема навіть не зазначається, який саме центральний орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища буде здійснювати цю сертифікацію.

Не зрозуміло також, чому державний орган повинен сертифікувати незалежних еко-аудиторів, а не Аудиторська палата України. Не обґрунтовано також, чому сертифікат видається не на 5, а лише на 3 роки. Можливо тому, що екологічний аудит у законі повністю залежить від рішень органів влади. Зокрема, обов'язковий екологічний аудит здійснюється на замовлення заінтересованих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування щодо об'єктів або видів діяльності, які становлять підвищену екологічну небезпеку, відповідно до переліку, що затверджується Кабінетом Міністрів України (але ще його не затверджено), у таких випадках: банкрутство; приватизація, передача у концесію об'єктів державної та комунальної власності; передача або придбання у державну чи комунальну власність; передача у довгострокову оренду об'єктів державної або комунальної власності; створення на основі об'єктів державної та комунальної власності спільних підприємств; екологічне страхування об'єктів.

Таким чином, у найважливіших екологічних питаннях, у забезпеченні сталого розвитку країни владні органи вже не покладаються на державні організації, а лише на незалежний екологічний аудит.

Література

1. Туниця Ю.Ю. Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблеми. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 298 с.
2. Туниця Ю.Ю. Сутність ідеї Екологічної Конституції Землі та її основні концептуальні заходи// Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.7. – С. 22-29.
3. Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862 – IV. – Урядовий кур'єр. – 2004, № 150.

УДК 65.012.012

Доц. Н.І. Власюк, канд. екон. наук – Львівська КА

ОЦІНКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджуються основні аспекти аналізу ділової активності підприємств. У взаємозв'язку та взаємозалежності визначаються ті аспекти діяльності підприємств, що характеризують ділову активність. Акцентується увага на основних моментах методики ділової активності.

Doc. N.I. Vlasjuk – Commercial Academy of Lviv

The evaluation of the business activity of enterprises

In article research the main problems of analysis of business activity of enterprises. Were determined different sides of activity of enterprises characterize the business activity.

The main attention is paid to the basic moments of the methodology of the business activity of the enterprises.

Аналіз ділової активності підприємств, разом з оцінкою фінансового стану та результатів діяльності, є важливою складовою фінансового аналізу.

Фінансовий стан підприємств оцінюють за допомогою системи коефіцієнтів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. Про результати діяльності підприємств судять за допомогою аналізу прибутковості та рентабельності. У той час як підходи до оцінки ділової активності підприємств у літературі досить різноманітні. Дослідженням цієї проблеми займалися, зокрема, М.Г. Чумаченко, М.Я. Коробов, Н.В. Тарасенко, Л.А. Лахтіонова та ін.

Які ж аспекти діяльності підприємства характеризують його ділову активність? На наш погляд, ділова активність підприємства пов'язана, насамперед, з ефективністю формування та використання фінансових ресурсів, що перебувають в його розпорядженні.

Аналіз ділової активності підприємства можна подати у вигляді системи чотирьох самостійних складових (блоків) аналітичних досліджень:

- аналізу ефективності використання оборотних коштів підприємств;
- аналізу використання власного і залученого капіталу;
- аналізу ефективності кредитних відносин підприємства з комерційними банками;
- аналізу дебіторської і кредиторської заборгованостей.

Тобто, проведення аналітичних досліджень ділової активності підприємств дає змогу оцінити, наскільки ефективно сформована структура їх капіталу, як складаються їх взаємовідносини з постачальниками та замовниками, а також з комерційними банками.

Як відомо, ефективність використання фінансових ресурсів, насамперед, пов'язують з їх оборотністю [4, ст. 321-323]. Оборотні кошти є найбільш мобільною частиною господарських засобів. Прискорення оборотності оборотних коштів має важливе значення для стабільності фінансового стану підприємств з таких причин:

- швидкість обороту коштів визначає розмір їх річного обороту;
- прискорення оборотності веде до зниження витрат підприємства;
- прискорення обороту на тій чи іншій стадії кругообороту коштів веде до прискорення обороту на інших стадіях.

Під час аналізу дається оцінка окремих статей оборотних активів із врахуванням галузевої специфіки підприємства, виду діяльності та особливостей випуску продукції. Крім того, визначають і аналізують основні показники оборотності оборотних коштів. За результатами аналізу визначають основні причини нераціонального формування оборотних активів і вживають заходи для усунення цих причин.

Наступним важливим блоком аналізу у складі оцінки ділової активності підприємств є оптимальне співвідношення власного і залученого капіталів та ефективність їх використання. Показники ефективності використання капіталу відображають швидкість його руху та віддачу капіталу.

Ефективність капіталу найкраще характеризується його рентабельністю. Для оцінки використання капіталу підприємства доцільно використовувати

ти метод подовження факторних систем, за яким рентабельність капіталу визначається двома чинниками: чистою рентабельністю реалізації продукції та оборотністю капіталу. Факторний аналіз дає змогу виявити резерви підвищення рентабельності капіталу.

Аналіз власного капіталу підприємства включає оцінку:

- достатності, динаміки та структури власного капіталу;
- причин змін окремих його складових [3, ст. 347-350].

З метою факторного аналізу власного капіталу останній доцільно розраховувати як добуток трьох величин:

- чистої рентабельності реалізації продукції;
- коефіцієнта оборотності капіталу;
- коефіцієнта фінансової залежності.

Рівень прибутковості власного капіталу можна підвищити шляхом залучення в оборот позикового капіталу, відсоткова ставка за який буде меншою, ніж прибутковість підприємства. Це поняття у фінансовій літературі отримало назву "ефект фінансового важеля" [4, ст. 296-301]. Цей інструмент доцільно використовувати для формування оптимальної структури капіталу. Він дає змогу розрахувати "плече" фінансового важеля, тобто частку позикового капіталу, яка забезпечить підвищення рентабельності власного капіталу підприємства.

Результати аналізу капіталу мають показати, наскільки ефективно сформована його структура, який ступінь ризику існує для інвесторів, чи є підприємство фінансово стійким. Для покриття тимчасово збільшеної потреби у фінансових ресурсах підприємство, як правило, використовує банківські кредити.

Методика аналізу кредитних відносин підприємства з банками включає три основні етапи [2, ст. 281-286]:

- **I етап** – визначення оборотності кредитів. На цьому етапі показники оборотності кредитів порівнюються зі швидкістю обороту власних оборотних коштів. Якщо кредитні ресурси обертаються швидше, то зиск від їх використання вищий;
- **II етап** – визначення ціни кредиту і ступеня вигідності купівлі грошей. Для цього визначається середньорічний відсоток, який фактично сплатило підприємство комерційному банку за звітний період, для зіставлення з середнім позичковим відсотком, який можна вважати прийнятним у звітному періоді (з врахуванням середньо-ринкової норми доходності і темпів інфляції);
- **III етап** – обчислення частки прибутку, одержаної за рахунок банківських позичок та зіставлення її зі сплаченими відсотками за кредит.

Водночас, банк оцінює кредитоспроможність підприємства на основі:

- загального уявлення про клієнта;
- аналізу фінансового стану клієнта;
- аналізу ефективності кредитної угоди чи інвестиційного проекту.

Причому оцінка фінансового стану підприємства банком включає не лише обчислення певної системи коефіцієнтів, але й визначення класу надійності позичальника.

Важливою складовою оцінки ділової активності підприємств є аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованостей [1, ст. 262-267]. Розмір дебіторської заборгованості визначається умовами підприємства щодо розрахунків зі своїми клієнтами. Послаблення вказаних умов має як переваги, так і

недоліки. Перевагами є зростання обсягу реалізації та прибутку, а недоліками – нестача оборотних коштів, уповільнення оборотності капіталу, можливість збільшення суми безнадійних боргів.

Тому кожне підприємство має бути зацікавленим у скороченні термінів погашення платежів шляхом удосконалення розрахунків, своєчасного оформлення розрахункових документів, передоплати, впровадження вексельної форми розрахунків. У процесі аналізу поточних активів підприємства вивчається динаміка, склад, структура, причини та терміни виникнення дебіторської заборгованості.

Контроль за станом дебіторської заборгованості становить:

- вживання термінових заходів для стягнення прострочених платежів;
- орієнтацію якщо можливо на більшу кількість покупців для диверсифікації ризику неповернення коштів;
- надання знижок під час дострокової оплати.

Методика аналізу кредиторської заборгованості включає вивчення складу, динаміки та термінів її виникнення; дослідження наявності, частоти та причин виникнення простроченої заборгованості перед бюджетом, поставальниками, працівниками; встановлення суми виплачених санкцій за прострочення платежів.

Оскільки кредиторська заборгованість є, як правило, джерелом покриття дебіторської, то з аналітичною метою проводять їх порівняння за величиною шляхом складання розрахункового балансу. Значне перевищення кредиторської заборгованості порівняно з дебіторською може бути наслідком неплатоспроможності підприємства, його нездатності вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями або прагненням затягнути виплату коштів, використавши їх як джерело фінансування.

В економічній літературі пропонується проводити аналіз дебіторської та кредиторської заборгованостей шляхом порівняння темпів їх зростання з темпами зростання виручки від реалізації. Перевищення темпів зростання останньої – позитивна тенденція.

Таким чином, оцінка ділової активності полягає у дослідженні можливості підприємства мобілізувати з різних джерел фінансові ресурси, а також ефективно їх використовувати, забезпечуючи зростання прибутку та капіталу.

Література

1. **Економічний аналіз:** Навч. посібн./ За ред. М.Г. Чумаченька. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
2. **Коробов М.Я.** Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посібн. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 378 с.
3. **Тарасенко Н.В.** Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. – Львів: ЛБІ НБУ, 2000. – 485 с.
4. **Лахтіонова Л.А.** Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.